Forum Ekonomi Islam Sedunia Ke-6
"Transformasi Sistem Kewangan Antarabangsa dan Peranan Sistem Kewangan Islam"
Kuala Lumpur, 20 Mei 2010

Ucaptama oleh

Tan Sri Dato' Sri Dr. Zeti Akhtar Aziz
Gabenor, Bank Negara Malaysia

Ekonomi global ketika ini sedang berdepan dengan cabaran dan ketidaktentuan yang luar biasa. Krisis ekonomi dan kewangan global baru-baru ini yang tidak pernah terjadi sebelum ini telah mengakibatkan kerugian yang besar di seluruh dunia. Sistem kewangan global yang merudum telah mengakibatkan beberapa kegagalan termasuklah kegagalan bank, luluh kredit (credit crunch), kejatuhan pasaran asset, kemusnahan kekayaan yang besar, kejatuhan yang ketara dalam aliran perdagangan dan kewangan serta pengangguran yang meluas di kebanyakan bahagian di dunia. Bagi membendung kesan krisis kewangan terhadap ekonomi, langkah-langkah yang luar biasa telah dilaksanakan oleh penggubal-penggubal dasar di seluruh dunia. Dengan ekonomi global pada ketika ini semakin pulih, tumpuan kini beralih ke arah memperoleh penyelesaian yang lebih kekal untuk mengukuhkan ekonomi global agar krisis sebesar ini dapat dielakkan pada masa hadapan.

Beberapa langkah penting telah diambil oleh komuniti antarabangsa bagi meningkatkan lagi usaha untuk mereformasi dan mengukuhkan sistem kewangan antarabangsa. Matlamatnya adalah untuk membina asas ekonomi global yang lebih kukuh dan lebih inklusif – iaitu dibina berasaskan pertumbuhan yang mampan dan kemakmuran yang dapat dikongsi dengan lebih meluas. Hakikatnya, iltizam global ini pada dasarnya adalah sesuai, serta menyerlahkan peranan dan kerelevanan kewangan Islam di persada ekonomi global dalam era pascakrisis. Kewangan Islam, melalui penekanan terhadap pencapaian matlamat sosioekonomi berlandaskan matlamat Syariah, mempunyai disiplin untuk mempertingkat peluang bagi memperkukuh ekonomi global dan kestabilan kewangan yang menyeluruh.

Prestasi kewangan Islam yang secara relatifnya lebih baik dan momentum pertumbuhannya yang mampan sepanjang tempoh kegawatan kewangan global ini telah memperlihatkan kekuatan dalamannya. Penekanannya terhadap hubungan yang kukuh dengan aktiviti ekonomi produktif yang mendorong ekonomi ke arah pengukuhan kewangan secara tidak berlebihan, penekanan terhadap kebertanggungjawaban, penzahiran dan ketelusan serta sekatan dan imbangan dalamannya, kesemuanya membentuk kekuatan kewangan Islam sebagai pengantaraan kewangan yang stabil, yang mengukuhkan prospeknya sebagai penyumbang pertumbuhan ekonomi dan kestabilan kewangan.

Meskipun jumlah dana yang diuruskan dalam sistem kewangan Islam masih lagi merupakan bahagian kecil daripada jumlah aset sistem kewangan antarabangsa, namun bahagian aktiviti kewangan ini adalah yang benar-benar disokong oleh keupayaan produktif yang mendasarinya bagi menjana pertumbuhan ekonomi merentas benua. Bentuk aktiviti kewangan seperti inilah yang perlu digalakkan, berbanding dengan aliran kewangan yang menjejaskan dan tidak menyumbang kepada penjanaan aktiviti ekonomi sebenar.

Usaha untuk mereformasi sistem kewangan antarabangsa oleh komuniti antarabangsa bertujuan untuk menangani pelbagai kepincangan dan kelemahan yang menjadi penyumbang kepada krisis baru-baru ini dan untuk mengembalikan keyakinan dalam integriti sistem kewangan global. Teras bagi agenda reformasi ini ialah pembangunan rangka kerja pengawalseliaan kewangan baharu yang lebih efektif dan berasaskan penekanan yang lebih mendalam terhadap etika, keadilan, dan

kebertanggungjawaban serta menggalakkan ekonomi, sosial dan persekitaran global yang mampan. Ia juga perlu berteraskan keseimbangan dalam menyokong pertumbuhan di samping mengekalkan kestabilan kewangan. Pembaharuan ini perlu berasaskan koordinasi antarabangsa yang lebih meluas dalam pendekatan pengawalan dan pengawasan penyeliaan dengan rangka kerja pengurusan krisis yang akan mengurangkan risiko sistemik dan kesan buruk daripada sebarang krisis kewangan yang mungkin berlaku pada masa hadapan.

Reformasi ini termasuklah langkah-langkah meningkatkan kualiti dan tahap modal yang dipegang oleh institusi perbankan, mengukuhkan keperluan dan pengurusan risiko mudah tunai, pelaksanaan piawaian peruntukan yang mengambil kira masa depan, dan menjajarkan amalan ganjaran dengan prestasi jangka panjang. Langkah-langkah selanjutnya termasuk juga peningkatan dalam ketelusan dan pengukuhan rangka kerja penyeliaan serta pengaturan berhubung dengan pengawasan merentas sempadan terhadap kumpulan-kumpulan kewangan yang beroperasi di luar pesisir. Langkah-langkah ini juga telah diperkuat dengan pengukuhan pengawalan kehematan makro. Krisis ini memperlihatkan bahawa tindakan institusi perbankan dan institusi pembangunan lain secara kolektif telah menyumbang kepada peningkatan risiko yang nyata dalam sistem kewangan yang akhirnya menjejaskan kestabilan kewangan. Rangka kerja pengawalseliaan sedia ada juga diakui tidak memadai untuk menangani risiko sistemik. Hal ini telah mendorong kepada pendekatan yang lebih bersepadu terhadap pengawalan dengan pengukuhan yang ketara elemen-elemen kehematan makro dalam pengawalseliaan kewangan.

Kebimbangan utama terhadap penentukuran reformasi pengawalseliaan ialah kesan tidak dijangkakan yang boleh menjejaskan dengan ketara peranan penting sektor kewangan dalam ekonomi. Yang membimbangkan ialah kesan kumulatif daripada langkah-langkah baharu itu akan meningkatkan kos dan menjejaskan ketersediaan pembiayaan kepada ekonomi yang lebih meluas. Perlu ada keseimbangan antara kestabilan kewangan dalam jangka panjang dengan potensi peningkatan kos dalam pengantaraan kewangan. Keseimbangan ini perlu dalam menggabungkan sistem pengawalan dan penyeliaan yang lebih berpandangan jauh dan responsif kepada risiko; dan pada masa yang sama mempunyai struktur insentif yang wajar bagi institusi-institusi kewangan untuk menguruskan risiko dengan lebih berhemat dan mengukuhkan keadaan agar disiplin pasaran lebih berkesan.

Sementara sistem kewangan Islam secara umumnya menunjukkan prestasi yang baik semasa krisis kewangan global, beberapa pengajaran yang bernilai boleh diambil daripada krisis ini dalam usaha kita mengukuhkan lagi infrastruktur kewangan Islam bagi menjadi sistem kewangan yang lebih berdaya tahan dan stabil. Pada tahun 2009, Pasukan Petugas bagi Kewangan Islam dan Kestabilan Kewangan Global telah diwujudkan oleh Bank Pembangunan Islam (Islamic Development Bank, IDB) dan Lembaga Perkhidmatan Kewangan Islam (Islamic Financial Services Board, IFSB) bagi menilai kewangan Islam semasa krisis kewangan global dan mengenal pasti infrastruktur kewangan yang diperlukan bagi mengukuhkan lagi asas sistem kewangan Islam. Laporan tersebut meneliti elemen konseptual yang terdapat dalam kewangan Islam dan kesannya terhadap kestabilan kewangan serta mempertimbangkan lapan lagi bidang pembangunan dalam arkitektur kewangan Islam bagi mempertingkat kemampuan untuk menghadapi persekitaran operasi yang lebih mencabar pada masa hadapan. Laporan itu siap pada bulan April tahun ini dengan matlamat untuk menyokong usaha antarabangsa menyediakan asas yang kukuh untuk kestabilan kewangan dalam sistem kewangan global.

Lapan bidang bagi mengukuhkan infrastruktur kewangan Islam tersebut memberi tumpuan pada keupayaan institusi pada peringkat domestik dan antarabangsa dengan matlamat untuk menyumbang kepada kestabilan kewangan global. Infrastruktur kewangan ini yang memberi tumpuan pada asas-asas penting dalam pembangunan kewangan Islam termasuk, pertama, memastikan

pelaksanaan piawaian kehematan yang berkesan; kedua, membangunkan infrastruktur pengurusan mudah tunai yang sistemik; ketiga, menyediakan jaringan keselamatan kewangan yang kukuh; keempat, menghasilkan rangka kerja pengurusan krisis dan penyelesaian yang berkesan; kelima, mengukuhkan lagi piawaian perakaunan, pengauditan dan penzahiran; keenam, mewujudkan pengawasan kehematan makro yang berkesan; ketujuh, menubuhkan institusi penarafan dan proses kredit yang boleh dipercayai; dan terakhir kelapan, mempertingkat kerjasama antarabangsa yang erat dan penyelarasan antara negara termasuk pembinaan keupayaan dan pembangunan tenaga mahir bagi menyokong usaha-usaha di peringkat nasional bagi memastikan kestabilan kewangan.

Kewangan Islam tidak wujud dalam keadaan terasing dan apabila menjadi komponen yang semakin penting dalam sistem kewangan global, ia tidak akan dapat mengelak daripada impak perubahan landskap pengawalan kewangan. Hal ini penting khususnya apabila pertumbuhan kewangan Islam meningkat dari segi bilangan penyedia perkhidmatan dan jumlah perniagaan dan apabila proses pengantarabangsaan berterusan. Seruan global bagi menambah baik pengawalan dan meningkatkan pengawasan dalam persekitaran kewangan antarabangsa yang berbeza pada asasnya juga menghendaki kita untuk mempertingkat lagi usaha yang telah diambil selama ini bagi memperkukuh pengawalan kewangan untuk kewangan Islam.

Reformasi kewangan dalam kewangan Islam untuk menyokong inovasi yang berterusan dan bertanggungjawab khususnya, perlu memanfaatkan kekuatan dalaman yang membezakan kewangan Islam daripada kewangan lain bagi melaksanakan fungsinya dalam menggembleng dan mengagihkan sumber-sumber untuk menjana aktiviti ekonomi sebenar. Dalam kewangan Islam, inovasi merupakan penggerak utama pembangunan pasaran bagi menjana rangkaian produk dan perkhidmatan, proses dan juga fungsi. Kuncinya terletak pada usaha memelihara manfaat daripada inisiatif dan aktiviti inovatif dan pada masa yang sama memastikan ia tidak mengakibatkan eksternaliti yang negatif. Ini terhasil daripada paradigma tadbir urus, pendedahan dan ketelusan yang kukuh, di samping penekanan terhadap inovasi yang berteraskan matlamat Syariah dan sekali gus memberi manfaat kepada orang ramai.

Yang penting, kewangan Islam mempunyai ciri-ciri yang dapat membantu pengukuhan kewangan tanpa mengakibatkan lebihan kewangan (financial excesses) melalui asas Syariah yang memerlukan urus niaga kewangan Islam disokong oleh asas aktiviti ekonomi dan inovasi kewangan yang mempunyai tanggungjawab sosial. Selanjutnya, ciri-ciri perkongsian keuntungan dan perkongsian risiko urus niaga kewangan Islam memperkukuh insentif institusi kewangan Islam untuk melaksanakan usaha wajar yang bersesuaian terhadap urus niaga kewangan Islam bagi memastikan keuntungan adalah sepadan dengan risiko yang diambil. Lembaga Syariah institusi kewangan Islam juga berperanan menjalankan proses yang rapi bagi pengesahan pakar syariah, sekali gus memastikan bahawa kekuatan dalaman kewangan Islam benar-benar direalisasikan sepenuhnya. Ini dapat memastikan bahawa produk-produk yang ditawarkan bertujuan untuk memperoleh manfaat sebenar untuk pelabur, dengan itu mengurangkan kecenderungan terhadap tindakan yang ekstrem dalam sistem kewangan.

Baru-baru ini, perhatian dunia telah beralih daripada bank-bank bermasalah kepada negara-negara bermasalah yang sedang menghadapi risiko kerajaan yang semakin meningkat seterusnya membawa kepada perlaksanaan pakej penyelamat dan kebimbangan yang semakin bertambah terhadap penularan dalam pasaran kewangan di bahagian lain dunia. Sementara semua cabaran ini terus ditangani oleh ekonomi-ekonomi maju, ekonomi-ekonomi sedang pesat membangun telah berjaya keluar daripada krisis ini dengan mencatat prestasi pertumbuhan yang lebih kukuh. Rantau Asia, khususnya, telah mengharungi krisis ini berbekalkan asas ekonomi yang teguh serta sistem dan institusi kewangan yang lebih berdaya tahan. Oleh itu, kesan penularan di rantau ini adalah terhad. Pengantarabangsaan

kewangan Islam pada dekad ini telah memperkukuh lagi trend integrasi kewangan yang lebih meluas dalam ekonomi sedang pesat membangun. Hal ini telah memperkuat corak perubahan integrasi kewangan dan ekonomi global apabila hubungan kewangan dan ekonomi antara ekonomi sedang pesat membangun bertambah kukuh.

Dalam tempoh kebelakangan ini, berikutan berkembangnya dimensi antarabangsa bagi kewangan Islam, ia menjadi bentuk pengantaraan yang semakin penting yang memudahkan hubungan ekonomi antara ekonomi sedang pesat membangun. Selain itu, ia telah menarik penglibatan pusat-pusat kewangan yang lebih maju bagi membina hubungan kewangan yang lebih kukuh dengan rantau Asia dan Timur Tengah yang dinamik. Sesungguhnya, ini akan menyumbang kepada penggemblengan dana yang lebih cekap merentas rantau, memperkukuh kepentingan kewangan Islam sebagai satu saluran yang semakin penting dalam pembangunan ekonomi global yang lebih inklusif. Natijah daripada krisis ini, kewangan Islam akan terus menggalakkan hubungan baharu antara negara memandangkan peranan dan kerelevanannya yang lebih ketara, sekali gus menyumbang kepada pertumbuhan global yang lebih seimbang.

Kesimpulan

Sebagai kesimpulan, prinsip kewangan Islam yang menjadi asas kepada fungsi pengantaraannya mengukuhkan potensi peranan dan kerelevanan kewangan Islam dalam memacu agenda pertumbuhan dan pembangunan ke arah memelihara kestabilan kewangan dan memperkukuh hubungan ekonomi dan kewangan antara negara. Dengan beroperasi berlandaskan peraturan-peraturan Syariah, kewangan Islam memperoleh kekuatannya daripada hubungan secara langsung dengan aktiviti ekonomi dan penekanan terhadap pengurusan risiko yang berhemat dan penzahiran dan ketelusan yang eksplisit. Dengan itu, kewangan Islam memastikan nilai aktiviti yang berdaya maju dalam menjana kekayaan yang mencukupi untuk menampung risiko yang terlibat. Kekuatan dalaman ini akan terus menjadi pemangkin untuk memacu peralihan kepada pertumbuhan dan pembangunan era baharu dalam dunia pascakrisis.

Dengan peralihan kewangan Islam ke fasa pembangunan yang seterusnya bersama-sama integrasi antarabangsa yang lebih pesat, manfaat besar yang akan diperoleh perlu diiringi dengan tahap daya tahan yang lebih tinggi yang perlu dipergunakan sebaik-baiknya bagi menguruskan cabaran-cabaran baharu pada masa hadapan. Usaha kolektif kita untuk menggembleng kerjasama global pada peringkat yang lebih tinggi dalam menggalakkan manfaat ini juga akan meningkatkan prospek kewangan Islam untuk menyumbang ke arah memperoleh kestabilan ekonomi global dan perkongsian kemakmuran ekonomi yang lebih besar.

Persidangan Antarabangsa Bank of Korea 2010
"Peranan Bank Pusat Yang Kian Berubah"
Seoul, 31 Mei 2010

Ucaptama oleh

Tan Sri Dato' Sri Dr. Zeti Akhtar Aziz
Gabenor, Bank Negara Malaysia

Saya amat berbesar hati kerana diundang untuk berucap di "Persidangan Antarabangsa Bank of Korea 2010" tahun ini bersempena ulang tahun Bank of Korea yang ke-60. Izinkan saya mengambil peluang ini untuk merakamkan ucapan tahniah saya kepada Bank of Korea sempena peristiwa yang cukup istimewa ini. Dalam tempoh enam dekad ini, banyak pencapaian yang membanggakan dicatat oleh Bank of Korea. Malah sejak penubuhannya pada bulan Jun 1950 lagi, Bank of Korea telah berusaha dengan gigih untuk mewujudkan persekitaran makroekonomi yang stabil dan kondusif serta membina sistem kewangan yang berkesan, yang telah dapat menggalakkan pertumbuhan ekonomi Korea serta mengekalkan kemapanannya dalam jangka panjang.

Sesungguhnya dekad ini merupakan dekad paling mencabar buat para penggubal dasar, khususnya bagi Bank Pusat. Lewat tahun 1990-an, rantau Asia dilanda krisis yang teruk dan kira-kira sedekad selepas itu, dunia pula dilanda krisis kewangan dengan tahap penularan yang belum pernah dialami sebelum ini. Meskipun kedua-dua krisis tersebut telah mengakibatkan rantau Asia terjejas dengan teruk, namun pemulihan berlaku dengan pantas. Bank of Korea telah melaksanakan langkah tindak balas dasar yang berani terhadap pelbagai cabaran besar yang dihadapinya pada tempoh ini, dan hasil yang berjaya dicapai membuktikan keberkesanan langkah-langkah tersebut. Kini tahap keyakinan semakin tinggi dan Korea diiktiraf sebagai antara ekonomi paling cepat pulih daripada krisis. Malah daya usaha Bank of Korea yang luar biasa ini menjadi elemen penting dalam menyumbang kepada keteguhan daya tahan ekonomi Korea.

Dengan sifat globalisasi yang semakin berubah dan inovasi kewangan yang bertambah giat, dunia menjadi semakin rumit dan sukar untuk diramal. Apabila trend orientasi perdagangan yang lebih meluas berterusan, perubahan dalam kelebihan berbanding dan perubahan dalam hala tuju permintaan global telah mengubah corak perdagangan ekonomi global. Di samping itu, pembiayaan melalui penggunaan simpanan (financialisation of savings) dan pempelbagaian dana dalam pasaran kewangan telah menambah impak pasaran kewangan terhadap sektor ekonomi benar memandangkan prestasi pasaran kewangan turun naik. Ekoran integrasi yang lebih rapat antara pasaran kewangan merentas sempadan, kesan penularan berpotensi untuk bergerak dengan lebih pantas daripada satu sistem kewangan kepada bahagian lain di dunia. Dalam persekitaran baharu ini, kebergantungan yang lebih tinggi antara ekonomi dengan sistem kewangan hasil daripada kesalinghubungan yang kuat telah meningkatkan risiko penularan.

Pada masa yang sama, pusat-pusat pertumbuhan ekonomi baharu mulai berkembang lalu membentuk landskap ekonomi dan kewangan ekonomi dunia. Ekonomi sedang pesat membangun di Amerika Latin, Timur Tengah dan Asia telah menjadi pusat-pusat yang penting dalam ekonomi global. Trend ini membentuk dunia yang kian pelbagai sifatnya dan juga kuasa ekonomi dunia yang kini lebih tersebar. Di Asia, peranan permintaan dalam negeri yang semakin penting, kualiti tenaga kerja yang lebih tinggi dan sistem kewangan yang lebih maju serta berdaya tahan telah menyumbang kepada prestasi yang kukuh ini. Sementara hubungan global yang kukuh terus menjadi

unsur penting dalam proses pertumbuhan ini, dekad ini menyaksikan pengembangan ketara dalam perdagangan antara rantau di Asia, yang meningkat daripada 32% daripada jumlah perdagangan pada tahun 1995, dan kini melebihi 50%. Trend ini telah berjaya menjana pertumbuhan yang bersifat saling memperkukuh di rantau ini.

Meskipun trend ini berjaya mengurangkan kesan yang dihadapi oleh rantau Asia apabila berlakunya kejutan permintaan luar dan bekalan, fenomena baharu yang muncul, iaitu integrasi kewangan antarabangsa yang lebih meluas, menunjukkan bahawa tiada sebuah negara pun yang dapat mengelakkan daripada terkena kesan penularan kejutan luar dan krisis kewangan di negara lain. Dalam persekitaran baharu yang bercirikan integrasi kewangan antarabangsanya yang lebih padu, perkembangan dalam sesuatu kelas aset dalam sesebuah pasaran yang beribu batu jauhnya boleh menular ke kelas aset, pasaran dan bahagian lain dunia. Keterdedahan kewangan melalui pasaran ketiga juga menjadi suatu perkara lazim memandangkan penjualan aset kerap berlaku dalam pasaran yang berfungsi dengan baik dan berprestasi tinggi untuk memenuhi obligasi pasaran lain yang dilanda kegawatan atau kemerosotan. Fenomena ini jelas berlaku semasa tempoh pasca-Lehman apabila terdapatnya aliran keluar yang besar dari rantau Asia berikutan aktiviti pembayaran balik hutang oleh sektor kewangan dalam beberapa ekonomi maju. Faktor bahawa dunia semakin berkait rapat menggambarkan bahawa sebarang risiko sistemik akan menular dengan lebih meluas dan ketara berbanding dahulu.

Kesemua perubahan penting yang berlaku dalam persekitaran kewangan pada peringkat negara dan antarabangsa telah menyebabkan usaha dipergiatkan untuk mencari penyelesaian yang boleh mengurangkan kemungkinan berulangnya bencana kewangan sedemikian pada masa hadapan. Usaha ini melibatkan penilaian semula peranan yang sepatutnya dipertanggungjawabkan kepada Bank Pusat. Walau bagaimanapun, perlu diketahui bahawa tiada rangka tindakan yang khusus bagi reka bentuk pengaturan keinstitusian sesebuah Bank Pusat dan pengaturan tersebut perlu relevan dan sesuai mengikut keadaan masing-masing. Malah, peranan Bank Pusat nyata semakin pelbagai, daripada mandat yang hanya terhad untuk mengekalkan kestabilan harga kepada mandat yang lebih luas yang meliputi pengekalan kestabilan kewangan, penyeliaan dan pengawalseliaan fungsi sektor kewangan, memastikan operasi pasaran kewangan kekal teratur, menangani ketidakseimbangan kewangan, menerajui inisiatif penyelesaian kewangan dalam pengurusan krisis, dan akhirnya, memacu pembangunan sistem kewangan. Ucapan saya hari ini akan tertumpu pada mandat dan peranan Bank Pusat dari perspektif ekonomi sedang pesat membangun, khususnya dalam konteks Asia.

Peranan negara

Dua dekad kebelakangan ini telah menyaksikan reformasi menyeluruh Bank Pusat di beberapa bahagian dunia lantas membangkitkan perdebatan hangat mengenai dua trend khusus yang muncul. Pertama, tumpuan yang beralih kepada mandat tunggal untuk memastikan kestabilan harga sebagai fungsi teras Bank Pusat yang sering diikuti oleh penerapan rangka kerja penyasaran inflasi (inflation targeting). Kedua, penubuhan entiti berasingan untuk menyelia bank, meskipun lebih separuh daripada Bank Pusat di seluruh dunia masih lagi memikul tanggungjawab penyeliaan. Selepas krisis kewangan global baru-baru ini, usaha diteruskan untuk merumuskan rangka kerja yang sesuai untuk mencapai kestabilan monetari dan membentuk struktur keinstitusian yang optimum bagi pengawalan dan penyeliaan sektor kewangan, mungkin kali ini dengan lebih bersungguh-sungguh.

Sebelum tercetusnya krisis kewangan baru-baru ini, ramai yang berpendapat bahawa Bank Pusat perlu melaksanakan strategi dasar 'satu alat dan satu sasaran'. Berdasarkan pendapat ini, peranan paling wajar Bank Pusat dalam menggalakkan kestabilan makroekonomi dan kemakmuran adalah dengan memastikan supaya inflasi kekal pada paras rendah. Namun, krisis baru-baru ini mengubah persepsi ini. Pengekalan kestabilan

harga dan kestabilan kewangan bukanlah aspirasi mutlak. Matlamat akhir sebenarnya adalah untuk mencapai pertumbuhan ekonomi dan kemakmuran yang berterusan. Selain itu, tugas memastikan pasaran kewangan terus berfungsi dengan teratur kini merupakan peranan penting Bank Pusat memandangkan pasaran tersebut boleh mempengaruhi fungsi dan prestasi sektor ekonomi benar.

Bagi ekonomi sedang pesat membangun di Asia, Bank Pusat di rantau ini sentiasa memainkan peranan penting dalam memastikan pasaran kewangan berfungsi dengan baik. Berdasarkan tahap kemajuan pasaran kewangan dan saiznya secara relatif dalam sistem kewangan antarabangsa, keadaan pasaran yang tidak teratur yang tidak dapat diseimbangkan dengan sendirinya lazimnya akan menjejaskan prestasi ekonomi benar. Hal ini terbukti semasa krisis kewangan Asia pada tahun 1997 dan 1998. Sepuluh tahun kemudian, beberapa reformasi dan inisiatif kewangan dilaksanakan di rantau ini, termasuk penyahkawalseliaan dan penggalakan orientasi pasaran yang lebih meluas, pembangunan infrastruktur kewangan domestik dan perundangan sokongan, penambahan rangkaian instrumen yang boleh digunakan oleh Bank Pusat dan pengukuhan keupayaan pengawasan oleh Bank Pusat.

Perkembangan ini berjaya membuahkan hasil yang memberangsangkan buat rantau Asia. Daya tahan yang lebih kukuh telah membolehkan kebanyakan pasaran kewangan di Asia dapat menyerap kesan ketidakstabilan akibat kemelut pasaran kewangan global baru-baru ini. Yang lebih penting ialah proses pengantaraan kewangan dapat berjalan dengan lancar tanpa sebarang gangguan. Ini bukan sahaja membolehkan pasaran untuk membantu transmisi dasar bahkan menyokong pemulihan aktiviti ekonomi sektor swasta.

Sama pentingnya ialah peranan Bank Pusat dalam menangani isu meningkatnya ketidakseimbangan kewangan yang bukan sahaja boleh menjejaskan kestabilan kewangan bahkan kestabilan makroekonomi. Meskipun kadar faedah menjadi alat penting dalam usaha ini, kebanyakan Bank Pusat di Asia lebih banyak bergantung pada langkah kehematan makro. Langkah-langkah kehematan yang diterima pakai sejak tahun 1990-an telah berjaya membendung ketidakseimbangan kewangan yang semakin meningkat lantas mengurangkan risiko kepada kestabilan kewangan.

Melangkah ke hadapan, dunia berkemungkinan akan terus dilanda krisis kewangan. Sejarah telah menunjukkan bahawa lebih daripada seratus krisis perbankan yang berbeza telah tercetus dalam dua dekad kebelakangan ini. Bagi mengatasi krisis sedemikian, daya tahan perlu diperteguh seiring dengan langkah pengukuhan keupayaan menguruskan krisis. Pengaturan keinstitusian untuk mencapai kestabilan kewangan terus menjadi topik utama perdebatan. Malah isu utama pula tertumpu pada peranan bank pusat dalam kestabilan kewangan, dan sama ada perlunya pihak berkuasa penyeliaan yang tunggal atau berbilang. Memandangkan bank pusat merupakan pemberi pinjaman usaha akhir (lender-of-last-resort), ia selalunya memacu langkah-langkah untuk memulihkan kestabilan. Meskipun tiada persetujuan umum mengenai struktur optimum bagi fungsi penyeliaan, sistem kewangan diakui semakin rumit dan saling terhubung. Sama ada sesebuah negara menerima pakai model yang bersepadu atau model yang disusun mengikut sektor, penyelarasan yang berkesan adalah amat penting agar usaha untuk memelihara kestabilan kewangan adalah berkesan.

Sebagai entiti yang bertanggungjawab terhadap dasar monetari, Bank Pusat perlu mengawasi keadaan makroekonomi. Semasa menjalankan operasi pasaran wang terbuka dan pengurusan rizab antarabangsa, Bank Pusat berhubung secara langsung dengan pasaran kewangan. Oleh itu, Bank Pusat boleh mendapatkan maklumat berguna yang boleh menyumbang ke arah penyeliaan kewangan berdasarkan maklumat, termasuk dalam mereka bentuk dan melaksanakan langkah dasar kehematan makro. Bank Pusat juga merupakan entiti terbaik untuk membuat pertimbangan yang wajar sekiranya terdapat matlamat yang bercanggah. Dalam keadaan tersebut, pengaturan keinstitusian yang agak

terpisah-pisah sering menyebabkan kelewatan dan kompromi dalam tindak balas dasar. Di samping itu, kebertanggungjawaban terhadap keputusan yang diambil juga kurang jelas.

Akhirnya, Bank Pusat turut memainkan peranan yang amat penting untuk membendung dan menguruskan krisis, khususnya dalam menyediakan mudah tunai, menghalang gangguan terhadap fungsi sistem kewangan dan memulihkan kestabilan dan keyakinan terhadap sistem kewangan. Untuk mengelakkan pendekatan yang tidak seragam oleh mana-mana agensi dalam sistem serta memastikan tindak balas menyeluruh terhadap krisis kewangan, pengaturan keinstitusian bagi penyelarasan yang lebih bersepadu merentas agensi adalah penting untuk membolehkan tindakan segera diambil. Antara langkah yang boleh diambil ialah suntikan modal, jaminan hutang dan pembelian aset dalam usaha untuk membendung dan menguruskan krisis.

Peranan serantau

Pada peringkat serantau, peranan Bank-bank Pusat di Asia Timur dalam dekad ini telah mencapai tahap usaha sama dan kerjasama yang baharu. Berikutan krisis kewangan Asia, usaha tertumpu pada lima bidang utama, iaitu mempertingkatkan keberkesanan **pengawasan** ekonomi dan kewangan serantau, meningkatkan kaedah **pengurusan krisis** serantau yang diperkukuh oleh **mekanisme sokongan** serantau, membangunkan **infrastruktur kewangan** serantau termasuk pasaran bon dan sistem pembayaran dan penyelesaian, memperkukuh **kestabilan kewangan** serantau, dan akhir sekali, menggembleng usaha untuk **membina keupayaan** agar dapat meningkatkan keberkesanan Bank Pusat di rantau ini.

Melangkah ke hadapan, keutamaan Asia adalah untuk mempercepat integrasi kewangan serantau. Untuk mencapai matlamat ini dalam persekitaran serantau yang stabil, usaha memperkukuh kerjasama juga bertujuan untuk menguruskan risiko dan kelemahan rantau ini. Pada tahun 2006, Bank Pusat Asia Timur menubuhkan jawatankuasa kestabilan monetari dan kewangan sebagai forum untuk membincangkan risiko terhadap kestabilan makroekonomi dan kewangan serantau. Di samping itu, ASEAN+3, iaitu kumpulan kecil dalam jawatankuasa tersebut telah mengambil langkah-langkah kukuh untuk melaksanakan multilateralisasi Inisiatif Chiang Mai agar menjadi rangka kerja yang lebih canggih dan kukuh supaya inisiatif pengumpulan dan penggunaan sokongan mudah tunai di rantau ini menjadi lebih berkesan. Meskipun rantau ini amat pelbagai sifatnya, namun dalam bidang kerjasama dan usaha sama sebegini, hubungan erat sesama negara di rantau ini terbukti apabila mereka sama-sama berganding bahu untuk menangani satu demi satu cabaran yang timbul berikutan wujudnya persekitaran baharu.

Kesimpulan

Akhir kata saya ingin menyimpulkan bahawa dunia telah banyak berubah dan pasti akan terus berubah. Bank Pusat perlu melaksanakan proses transformasi dan modenisasinya sendiri agar dapat terus melaksanakan tugasnya dengan berkesan dalam persekitaran baharu di samping boleh bertindak balas terhadap sebarang cabaran baharu. Bank Pusat juga perlu mempunyai asas yang kukuh untuk mengekalkan status bebasnya dalam melaksanakan tanggungjawabnya. Keupayaan dan kebolehan kita hendaklah sentiasa dipertingkatkan agar kita mampu bangkit untuk menyahut cabaran yang mendatang dalam persekitaran baharu ini. Perubahan yang ketara mungkin perlu dibuat terhadap pengaturan tadbir urus, perundangan yang memberikan kuasa, kemahiran yang diperlukan, peranan komunikasi, pengurusan dan pembangunan modal insan dan budaya organisasi. Yang pasti, inisiatif bina upaya merupakan bidang kerjasama di rantau Asia yang perlu diteruskan.

Melangkah ke hadapan, peranan Asia dalam sistem ekonomi dan kewangan global akan menjadi lebih ketara. Dengan adanya hubungan erat sesama negara di rantau ini, dan dengan negara lain di dunia, peluang adalah cerah untuk mencapai kestabilan yang berterusan dan prospek pertumbuhan yang lebih menggalakkan pada masa akan datang demi manfaat ekonomi serantau dan seluruh dunia.

Official Monetary and Financial Institutions Forum (OMFIF) "Ucapan Penerimaan Anugerah Visi Asia" London, 30 Jun 2010

Ucapan oleh

Tan Sri Dato' Sri Dr. Zeti Akhtar Aziz
Gabenor, Bank Negara Malaysia

Saya amat berbesar hati kerana dapat berada di sini hari ini untuk menerima Anugerah Visi Asia daripada Official Monetary and Financial Institutions Forum (OMFIF). Saya ingin mengucapkan ribuan terima kasih kepada Lord Desai atas pujian dalam ucapan pengenalan beliau dan kepada lembaga penasihat OMFIF atas pengiktirafan ini. Sebagai seorang penggubal dasar dari sebuah ekonomi sedang pesat membangun di Asia – selama hampir tiga dekad – ia merupakan suatu pengalaman yang memberangsangkan dan amat memuaskan. Meskipun berhadapan dengan cabaran yang amat besar, terutamanya semasa krisis kewangan Asia, ekonomi Asia kini menjadi semakin kukuh dan lebih berdaya tahan.

Dekad ini telah menyaksikan perubahan yang dramatik dalam proses globalisasi. Ketika proses ini menjadi lebih giat, ekonomi Asia telah menunjukkan fleksibiliti untuk berubah dan bertindak balas terhadap peluang dan cabaran yang muncul. Gelombang permulaan globalisasi adalah dalam bentuk perdagangan. Ini diikuti oleh globalisasi syarikat dan terkini globalisasi aliran kewangan. Krisis kewangan dan ekonomi global yang berlaku baru-baru ini menuntut supaya dasar diglobalisasikan memandangkan dasar pada peringkat kebangsaan adalah terhad selain keperluan untuk menangani perkembangan merentas sempadan yang mempunyai implikasi terhadap sistem kewangan domestik dan seterusnya ekonomi dalam negeri.

Ekonomi global dan sistem kewangan antarabangsa telah memasuki era baharu. Kini sedang berlaku transformasi asas landskap global. Hasil daripada perbezaan yang semakin nyata dalam prestasi pertumbuhan antara negara maju dengan negara sedang pesat membangun, kuasa ekonomi dalam ekonomi global menjadi semakin tersebar. Pertubuhan bagi Kerjasama dan Pembangunan Ekonomi (OECD) menganggarkan bahawa daripada keseluruhan keluaran ekonomi global, keluaran daripada ekonomi sedang pesat membangun akan mengatasi keluaran negara maju menjelang tahun 2011. Menjelang tahun 2030 pula, ekonomi negara sedang pesat membangun dijangka mencakupi 60% daripada jumlah keluaran dunia.

Oleh itu, manfaat daripada globalisasi menjadi lebih seimbang. Pada tahun 2000, negara sedang pesat membangun mencakupi 80% daripada jumlah penduduk dunia tetapi hanya menjana 40% daripada pendapatan global. Menjelang tahun 2030, dianggarkan sebanyak 85% daripada jumlah penduduk negara sedang pesat membangun akan menjana pendapatan sebanyak 60%. Anggaran ini diperkukuh lagi oleh peningkatan perdagangan antara negara-negara sedang pesat membangun. Walaupun perdagangan dunia telah meningkat empat kali ganda antara tahun 1990 hingga tahun 2008, aliran perdagangan antara ekonomi sedang pesat membangun bertambah 10 kali ganda.

Rantau Asia merupakan sebahagian besar daripada proses anjakan global yang sedang berlaku. Berikutan transformasi ekonomi dan kewangan yang ketara selama sedekad, Asia telah muncul sebagai pusat pertumbuhan utama dalam ekonomi global. Asia kini mencakupi satu pertiga daripada keluaran dunia dan 28% daripada perdagangan dunia. Perkembangan dan pembangunan ini telah membuka peluang pekerjaan dan memperbaiki keadaan kehidupan serta membantu jutaan penduduk keluar daripada kancah kemiskinan. Walaupun Asia merupakan salah sebuah rantau yang penuh dengan kepelbagaian dalam ekonomi global, namun ia mampu mengambil manfaat

daripada sifat saling melengkapi dalam rantau ini untuk menghasilkan pengembangan yang besar dalam perdagangan serantau selain aktiviti pelaburan dan juga peningkatan aliran kewangan serantau.

Visi Asia

Anugerah ini melambangkan kepentingan Asia yang semakin meningkat dalam ekonomi dunia. Izinkan saya menyentuh mengenai tiga trend utama di Asia yang mungkin mempengaruhi peranan Asia di dunia ketika kita melangkah ke hadapan. Pertama, peranan permintaan dalam negeri serantau yang meningkat di Asia bagi keluaran serantau dan global. Kedua, peranan Asia dalam pengantaraan dana di Asia yang lebih cekap hasil daripada integrasi kewangan serantau yang lebih mantap. Ketiga, strategi dasar yang diterima pakai oleh rantau ini bagi menangani cabaran dan sebagai model bagi pengurusan hubungan antarabangsa.

Transformasi ekonomi Asia dalam dekad ini telah menjadikan Asia sebagai sumber permintaan terkumpul yang penting dalam ekonomi global. Pendapatan yang meningkat, kadar pengangguran yang rendah, struktur demografi generasi muda yang lebih cenderung untuk berbelanja, kadar hutang isi rumah yang secara relatif rendah dan dasar yang menggalakkan penggunaan telah merangsang permintaan penggunaan. Langkah-langkah lain yang sedang dijalankan termasuklah penyediaan jaringan keselamatan sosial dalam bentuk skim dan program untuk pendidikan, penjagaan kesihatan, faedah persaraan dan pengangguran. Ini bukan sahaja telah menyebabkan pengembangan yang besar dalam sektor perdagangan runcit di rantau ini bahkan menjadikan Asia sebagai pengguna yang semakin penting dalam ekonomi global.

Aktiviti pelaburan swasta juga telah kembali giat setelah melalui tempoh kapasiti berlebihan yang disebabkan oleh pelaburan yang terlalu banyak sebelum tercetusnya krisis kewangan Asia. Terdapat juga rancangan untuk pelaburan secara besar-besaran dalam pembangunan infrastruktur di rantau ini. Walaupun Asia mempunyai keupayaan dalaman daripada simpanannya yang tinggi bagi membiayai pelaburan ini, permintaan yang lebih tinggi terhadap import hasil daripada pelaburan ini boleh terus mengurangkan jurang ketidakseimbangan ekonomi global. Penggunaan dalam negeri dan permintaan terhadap pelaburan yang lebih ketara di Asia juga disokong oleh sistem kewangan yang diperkukuh dan lebih maju. Tahap hutang sektor korporat yang secara relatif rendah dan akses kepada pembiayaan yang berterusan telah menyokong trend ini.

Meskipun integrasi ekonomi serantau sememangnya telah menjadi sebahagian daripada landskap ekonomi Asia, integrasi kewangan serantau merupakan suatu fenomena baharu. Walaupun integrasi kewangan serantau akan memudahkan hubungan perdagangan dan pelaburan yang sedia kukuh di rantau ini, namun aspek integrasi kewangan yang lebih penting bagi Asia ialah ia akan memudahkan pengantaraan dana yang lebih cekap di Asia. Pasaran kewangan Asia yang lebih maju dan inisiatif berterusan untuk meliberalkan sektor kewangan juga akan mengeratkan saling hubungan antara pasaran kewangan tradisional dengan pusat kewangan baharu di negara sedang pesat membangun yang lain. Melangkah ke hadapan, produk daripada pasaran kewangan Asia dijangka menjadi semakin penting sebagai suatu kelas aset. Ini akan meningkatkan potensi untuk mempelbagaikan risiko selain menyumbang ke arah kestabilan sistem kewangan antarabangsa. Ia juga akan menambah pilihan buat pelabur dan peminjam, lantas menyumbang kepada peruntukan sumber kewangan merentas sempadan yang lebih cekap. Di samping itu, pembangunan pasaran modal di rantau Asia akan berperanan penting dalam menyalurkan kembali sebahagian daripada simpanan Asia yang besar kepada pelaburan yang produktif di rantau ini. Dengan liberalisasi sektor kewangan dan akaun modal yang semakin meningkat, rantaian sistem pembayaran negara yang lebih luas di Asia, serta terdapatnya lebih banyak institusi serantau dalam sesebuah sistem

kewangan domestik, trend aliran kewangan yang meningkat di rantau ini akan berterusan. Memandangkan prospek ekonomi Asia yang menggalakkan dan pasaran kewangannya yang lebih maju, Asia telah pun berupaya menarik aliran modal yang tidak menentu.

Walau bagaimanapun, laluan yang diambil oleh Asia untuk menjalin integrasi kewangan yang lebih kukuh adalah berbeza daripada Eropah. Tidak seperti di Kesatuan Eropah, Asia belum lagi meneroka usaha untuk mempunyai institusi berpusat bagi menyelaraskan integrasi kewangan. Sebaliknya, ia memanfaatkan kumpulan serantau dan rangkaian sedia ada untuk menjalin kerjasama yang lebih erat dalam bidang-bidang kepentingan bersama. Kedua, rancangan untuk mempunyai mata wang bersama bukan merupakan agenda Asia dalam jangka sederhana. Bagi mengurangkan risiko kadar pertukaran dan memudahkan perdagangan dan pelaburan antara rantau, negara-negara Asia telah memutuskan untuk menggunakan mata wang negara masing-masing bagi tujuan penyelesaian perdagangan.

Izinkan saya menyentuh mengenai dasar dan strategi yang digunakan di Asia. Asia cenderung untuk tidak mematuhi ideologi tegar tetapi sebaliknya memberi tumpuan pada pembinaan institusi dan pembangunan pasaran kewangan, mengukuhkan sistem pembayaran dan rangka kerja pengawalan dan penyeliaan. Malah, banyak pembaharuan yang kini sedang dibincangkan secara meluas bagi menangani kelemahan yang terdapat dalam sistem kewangan global semasa berlakunya krisis, sebenarnya telah pun dilaksanakan terlebih dahulu di Asia. Ini termasuk penggunaan rangka kerja mudah tunai yang kukuh, amalan tadbir urus dan pengurusan risiko yang diperkukuh, jaringan keselamatan kewangan yang menyeluruh dan pelaksanaan langkah-langkah kitaran berbalas (counter-cyclical) seperti nisbah pinjaman berbanding nilai. Walaupun reformasi kewangan selama sedekad telah membuahkan hasil, usaha pengawasan serantau yang meningkat, pengurusan krisis, pengaturan sokongan mudah tunai dan penyeliaan kewangan serta pembangunan pasaran kewangan serantau terus menjadi fokus utama pada masa akan datang.

Kesimpulan

Sebagai mengakhiri ucapan ini, ingin saya nyatakan bahawa ekonomi global sesungguhnya sedang mengalami suatu anjakan yang asas dan penting. Rantau Asia berada betul-betul di tengah-tengah anjakan ini. Sambil Asia menjadi sumber permintaan yang semakin meningkat dan dengan bertambahnya kesepaduan kewangan Asia yang menjadikannya lebih berhubung kait dengan seluruh dunia, dan ketika Asia terus memperkukuh ketahanannya, kini tiba masanya buat Asia untuk memainkan peranan yang lebih penting dalam ekonomi global.

Dalam usaha untuk mencapai matlamat bersama, iaitu pertumbuhan global yang seimbang dan kepentingan kestabilan kewangan global bersama, Asia mempunyai potensi dan boleh menjadi platform bagi kerjasama yang bermakna ke arah mencapai penyelesaian dan kemajuan global yang mapan dalam dunia yang semakin saling berkait ini.